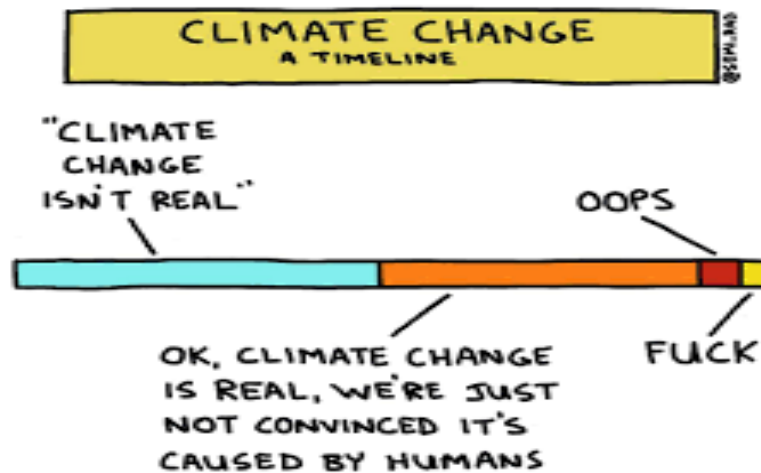

FAMO – Klimaataakkoord

Michiel Ellens

Inhoudsopgave

A: Achtergrond

- Klimaat is 'hot topic'
- Klimaatplan BNG Bank 'Going Green'
- Aanpak en methodologie

B: Wat betekent dit voor BNG Bank en onze klanten?

- Beschikbare hulpmiddelen
- Initiatieven
- Vragen

Achtergrond

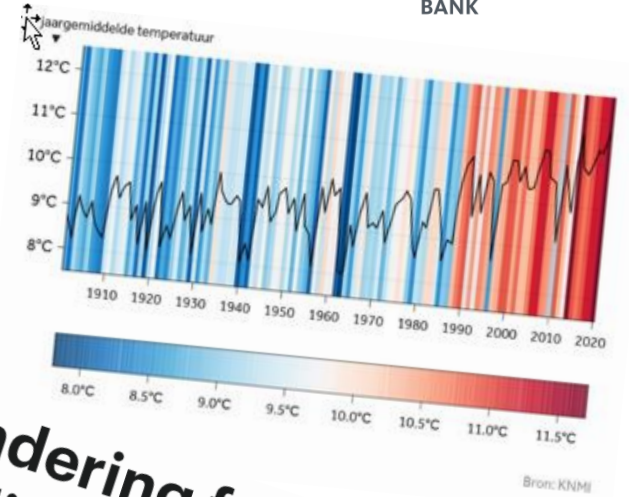
Europa kampt met 'ergste droogte in 500 jaar': zo ziet dat eruit

Door **Julius Patty**
25 augustus 2022 07:44 • Aangepast 25 augustus 2022 07:50

Klimaatverandering funest voor fundering: miljoen huizen dreigen te verzakken

Door **Gert-Jan Versteegen**
10 november 2022 16:45 • Aangepast 10 november 2022 17:42

NOS Nieuws • Dinsdag 19 juli 2022, 19:36 • Aangepast dinsdag 19 juli 2022, 21:15

Extreme hitte past in trend, laten deze drie diagrammen zien

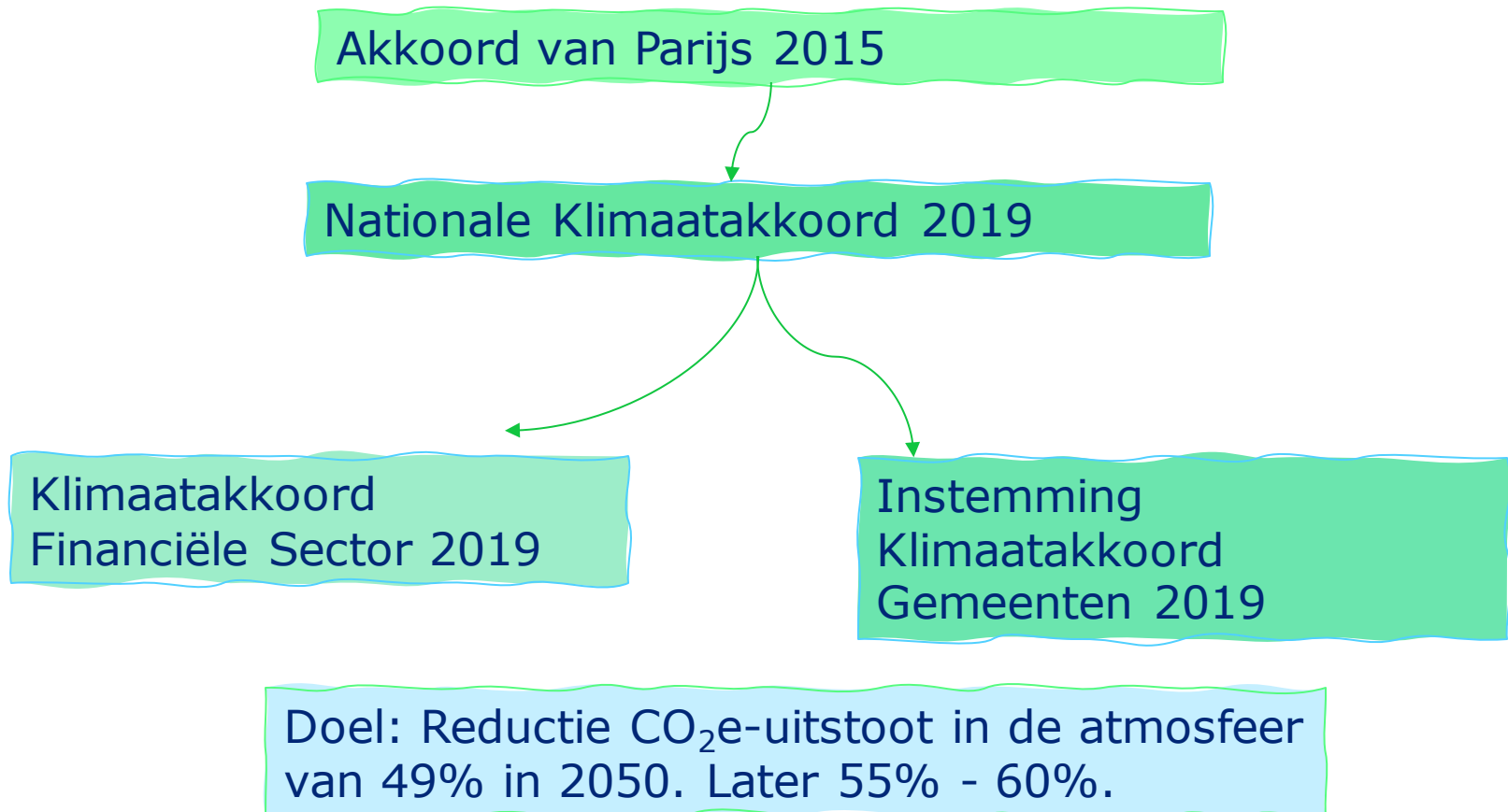
In het hele land is het tropisch warm vandaag. De hoogste temperatuur werd aan het eind van de middag in Maastricht gemeten: maar liefst 39,5 graden. Daarmee behoort 19 juli 2022 tot de warmste dagen sinds het begin van de metingen. Lange tijd was de 38,6 graden in 1944 het hitteste. In juli 2019 werd dat record drie dagen op rij gebroken, vandaag gebeurde dat voor de vierde keer.

Ieder jaar een verpletterend hitteste record?

19 juli 2022

Het is heet in Nederland. Mogelijk vandaag zelfs record-heet. Meestal worden temperatuurrecords verbroken met een kleine marge, zoals

Klimaatakkoord - historie

Doelstellingen Klimaatakkoord

2030:

43% reductie van CO₂e-uitstoot (t.o.v. 2019)

2050:

Geen CO₂e-uitstoot (netto-nul)

Binnen de bank een 'hot topic'

		
DNB	ECB	Pillar 3
CSRD	EU Taxonomy	GRI
EBA	NFRD	Klimaatcommitment Financiële sector

www.mammyobrasocial.com

EU Taxonomy

GRI

NFRD

Klimaatcommitment
Financiële sector

www.mamayctras.com

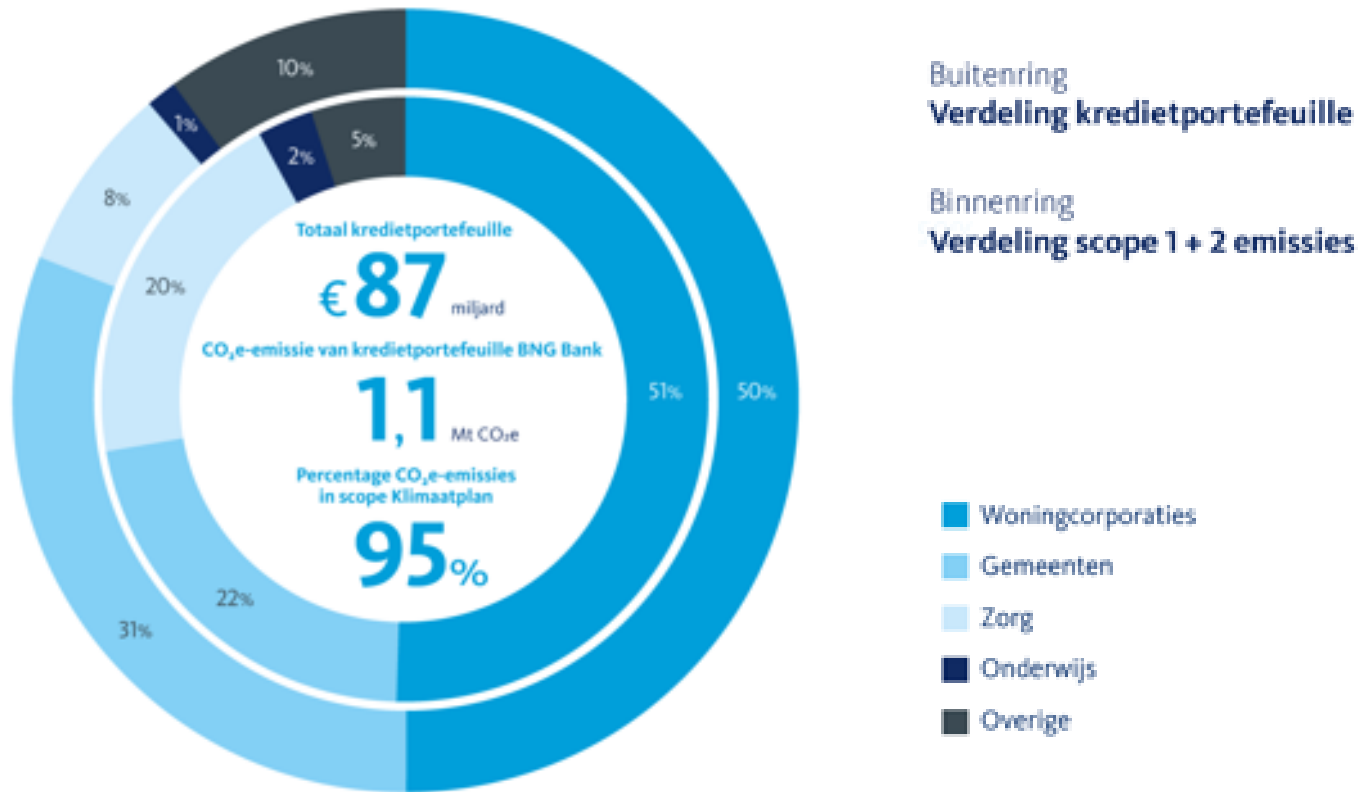
Aanpak Klimaatplan BNG Bank 'Going Green'

1. Focus sectoren
2. Wetenschappelijke basis
3. CO₂e-uitstoot
  - Absolute CO₂e-uitstoot
  - Relatieve CO₂e-uitstoot
4. Sectoral Decarbonisation Approach (SDA)
5. CRREM reductiepaden

1. Focus sectoren

Klanten uit de publieke infrastructuur willen we ook toevoegen, maar weten nog niet hoe

2. Wetenschappelijke basis

Going Green is 'geen opinie' maar wetenschappelijk onderbouwd:

- Voorkomen van greenwashing
- Objectief referentiekader met externe validatie waar mogelijk
- Science Based Targets initiative (SBTi)
- Sectoral Decarbonisation Approach (SDA)
- CRREM reductiepaden

FOKKE & SUKKE
 MAAK JE NIKS WIJS

ER IS HEEL VEEL
 ONDERZOEK DAT
 UITWIJST...

...DAT ZO'N
 KLIMAATAKKOORD
 HELEMAAL NIET
 BESTAAT!

RGvT

Op wetenschap gebaseerde doeleinden

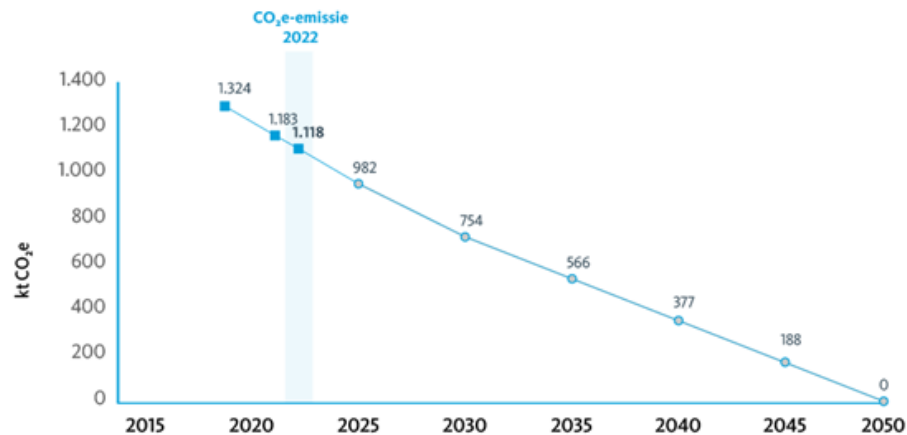
- Onafhankelijke instantie voor validatie doelstellingen SBTi of soortgelijk.
- Vertaling wereldwijde klimaatdoelen naar de benodigde vermindering van uitstoot door verschillende sectoren
- Per sector maximale uitstoot per jaar
- Doelstellingen BNG Bank ingediend, maar waarschijnlijk lukt het niet om voor gemeenten SBTi te volgen...

3. Absoluut en Relatief

- Absoluut – meting in kt CO₂e
- Alle scope 1 en 2 emissies die we onder PCAF meten

Absoluut reductiepad BNG Bank en kredietportefeuille

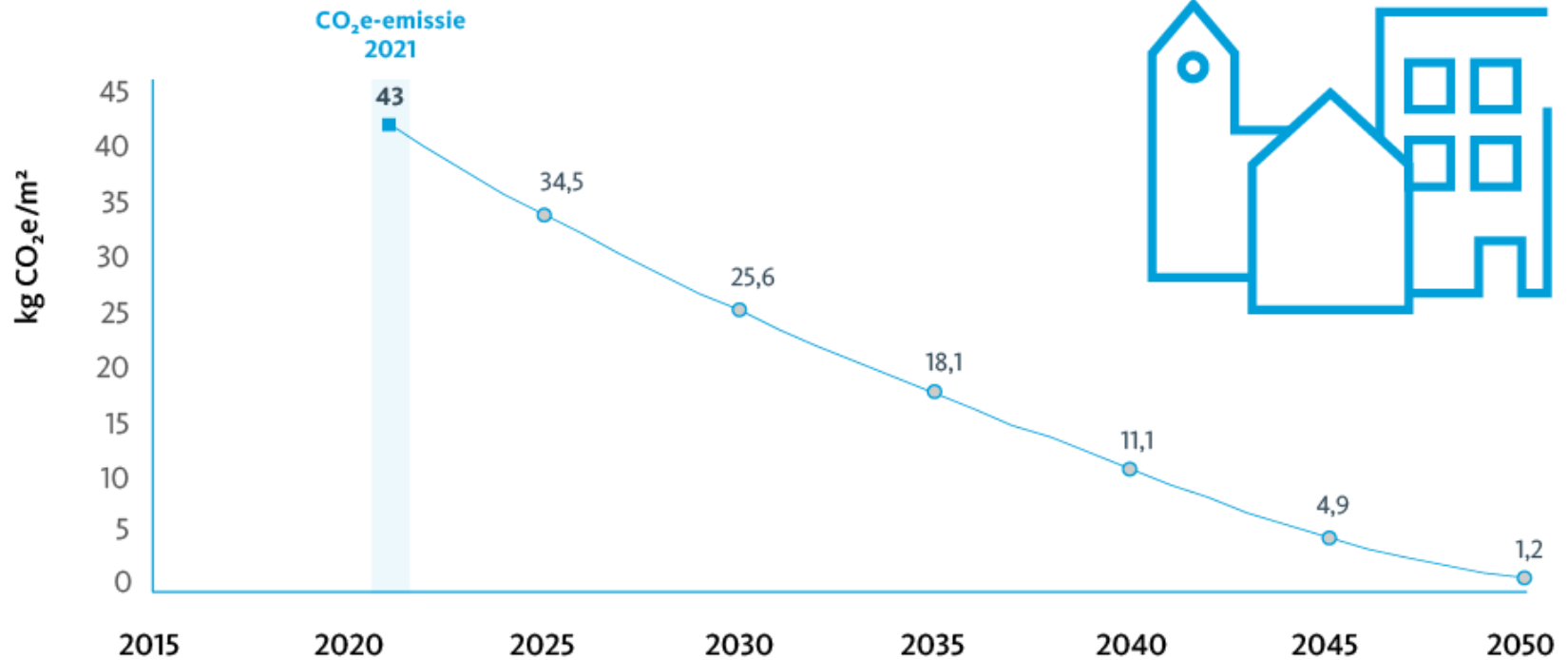
- (Gerealiseerde) doelstelling CO₂e-emissies (scope 1 en 2)
- Doelstelling CO₂e-emissies

- Relatief (zie volgende slides) – meting ten opzichte van een andere grootheid

Emissiereductiepad voor gemeenten (in kg CO₂e/m²)

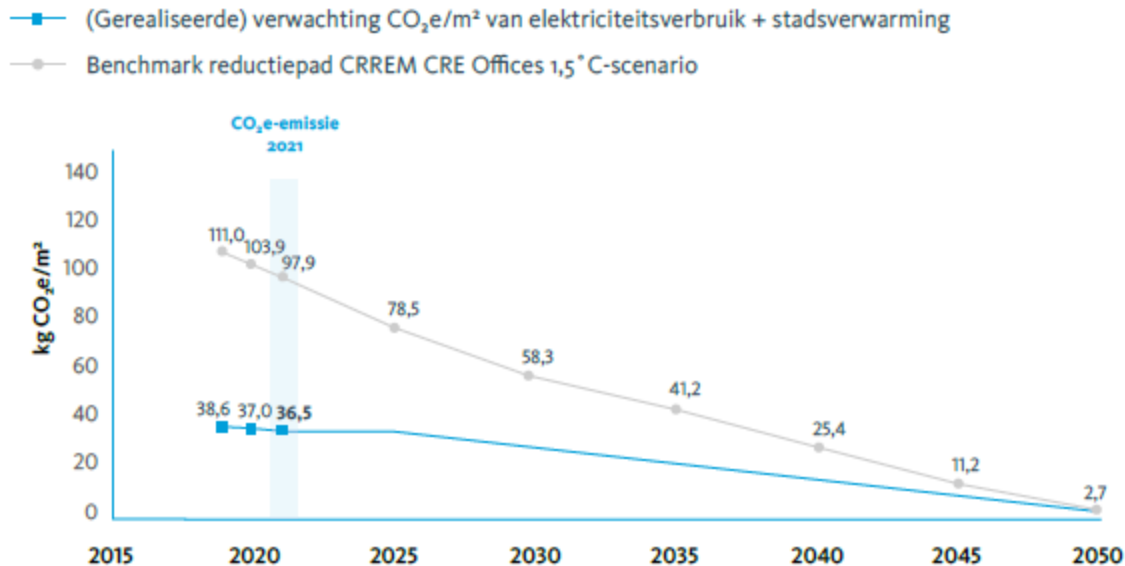
- (Gerealiseerde) doelstelling CO₂e-emissies
- Benchmark reductiepad op basis van CRREM CRE Offices 1,5°C-scenario

Wat doet BNG Bank zelf

Figuur 12: CO₂e-uitstoot kantoorpand BNG Bank

- Om onze eigen uitstoot te verminderen:
  - Verbouwing kantoorpand (nu al A-label)
  - Verdere vergroening mobiliteitsbeleid

Klimaatakkoord in een breder kader

E(nviromental), S(ocial) & G(overnance)

- Klimaatplan ziet primair op de E. BNG Bank is meer een bank van de S.
- BNG Bank wil haar klanten helpen met het maximaliseren van haar maatschappelijke impact. Klanten van BNG Bank zitten voornamelijk aan de S van Social.
- Uiteindelijk willen we steeds verder onze missie en visie ontwikkelen om in alles wat wij doen rekening te houden met E, S en G.

Sustainable Development Goals

BNG Bank draagt bij aan

Goede gezondheidszorg

Goede kwaliteit onderwijshuisvesting

Meer hernieuwbare energie in de energiemix

Toename van energie efficiency

Beschikbare en betaalbare huisvesting als partner van woningcorporaties

Leefbare gemeenschappen als partner van gemeenten

Klimaatactie

Wat betekent dit voor Gemeenten

- Uitstoot kredietportefeuille. BNG Bank wil partner zijn om klanten te helpen bij het realiseren van de doelstellingen die voortvloeien uit het klimaatakkoord.
- Uitsluitingsbeleid wordt mogelijk verder aangescherpt.
- Klimatrisico's zullen meegenomen gaan worden in de risicomodellen.
- Alle klanten krijgen de laagste prijs. Geen rentekortingen dus.

Acties

2023:

- Sustainable Banking Committee (SBC)
- Uitbreiding scope Klimaatplan
- Klantgesprekken: wij willen vaker met elkaar praten over klimaatdoelstellingen

2024:

- Analyseren van de beschikbare reductieplannen van onze klanten
- Nieuwe klantproposities: hoe kunnen wij elkaar beter helpen

2025:

- Indien geen verduurzamingsdoelstellingen → nieuwe aanvragen voor vastgoed > € 5 miljoen

Samen pionieren

-
- Welke informatie hebben banken nodig?
  - Welke informatie willen gemeenten zelf in beeld hebben?
  - Wat is de beschikbaarheid?
  - Aan welke eisen moet deze informatie voldoen?

Al deze vragen vereisen goede samenwerking en afstemming.

Verdieping warmtenetten

- Hoe ga je om met de eigenaarsrol van warmtenetten (als gemeente).
- Hoe organiseer je een warmtenet
- Wat als er geen gemeentelijk eigendom is, hoe ga je dan om met financiering.

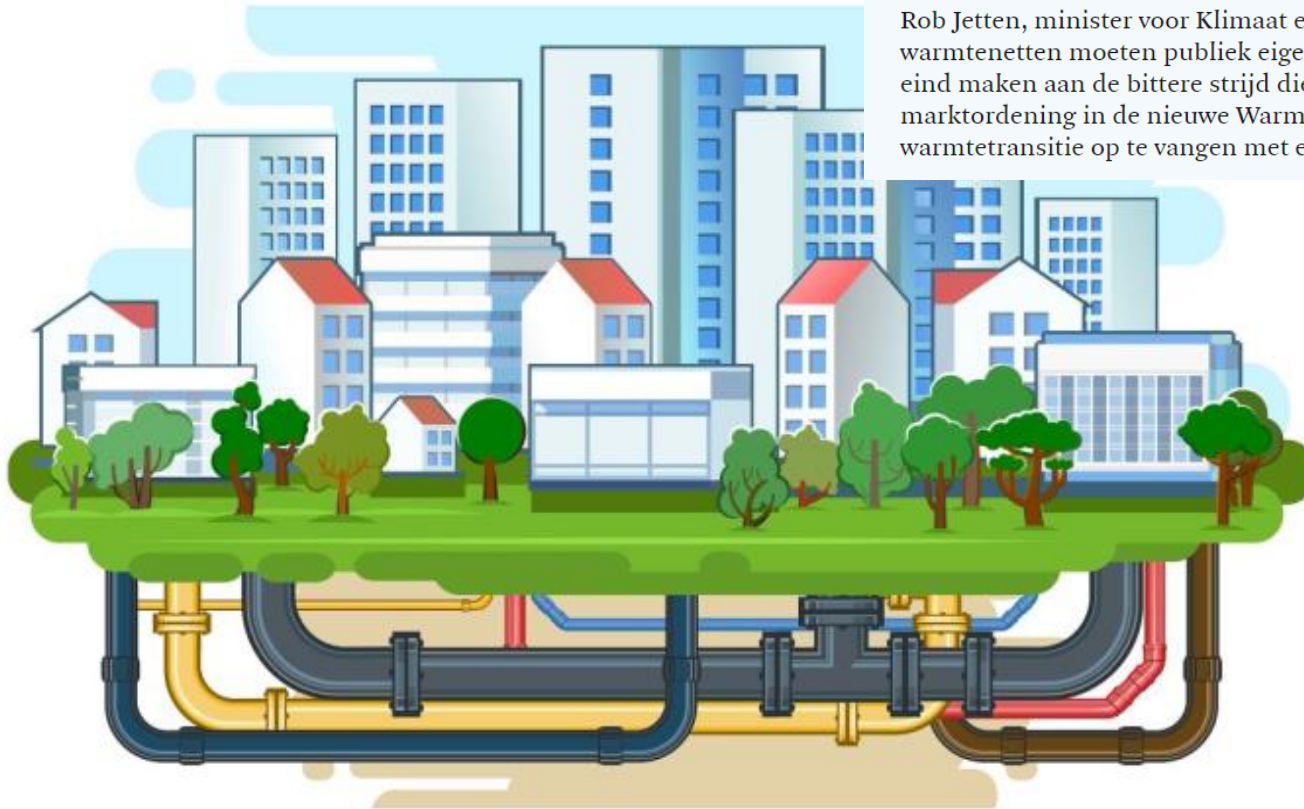
VNG: Warmtenetten moeten publiek bezit zijn

Om marktmonopolisten op de energiemarkt de wind uit de zeilen te nemen, moeten warmtenetten bij wet in publieke handen worden gebracht.

✍ Hans Bekkers 📅 03 oktober 2022

Jetten hakt knoop door: warmtenetten worden publiek

Rob Jetten, minister voor Klimaat en Energie, hakt de knoop door: warmtenetten moeten publiek eigendom worden. Hij wil daarmee een eind maken aan de bittere strijd die is ontstaan over de marktordening in de nieuwe Warmtewet, en verwacht vertraging in de warmtetransitie op te vangen met een ingroeiperiode van zeven jaar.

Heden vs Toekomst

HEDEN

Slecht imago

Hoge kosten voor bewoners

Onrendabele top / Subsidies

Grote risico's

TOEKOMST

Blij met een warmtenet

Laagst mogelijke tarieven

Goedkoopste alternatief

Beperkte risico's

Samenwerking noodzakelijk!

- Private warmtebedrijven doen net alsof ze onmisbaar zijn.
- Een warmtenet aanleggen, onderhouden en besturen vergt kennis.
- Organiseer deze kennis gezamenlijk!!

Vormen van samenwerking

Ruimte aan gemeenten en regio's. Vier modellen:

- 1- Integrale publieke warmtenetten → gemeente(n)
- 2- Samenwerking / joint venture → publiek - publiek
- 3- Samenwerking / joint venture → publiek - privaat
- 4- Samenwerking / joint venture → publiek - coöperatief

Steeds met ruimte voor inspelen op lokale situatie (beschikbaarheid bronnen, mogelijkheid tot aanleggen leidingen, mogelijke samenwerkingspartners)

Financiering warmtebedrijven

- Publiek warmtebedrijf financiert zich tegen het solvabiliteitsvrije tarief

Indicatie: 25 jaar lineair 3,60%

- Publiek/privaat warmtebedrijf (zonder garantie)

Risico-opslag (afhankelijk van de situatie)

Indicatie 25 jaar lineair 5,60% (bij voorbeeld).

En vergeet het geëiste rendement op het eigen vermogen niet:

- Publiek: laag
- Privaat: hoog

Financiering – Nu en met waarborgfonds

HEDEN

30% Eigen Vermogen met hoge rendementseis (8% tot 12%)

70% Vreemd vermogen met risico opslag (4,5% tot 5%)

Hoge kosten voor due diligence

Behoefte aan forse subsidies

TOEKOMST

10% Eigen vermogen met lagere rendementseis

90% vreemd vermogen tegen tarieven waarop gemeenten en woningcorporaties geld lenen

Lagere kosten due diligence

Minder behoefte aan subsidies

Kostengebaseerde tarieven

- Een methodiek
- “samfundsokonomiske”
- Financiële analyse
- Inclusief maatschappelijke effecten
- Focus op laagste kosten voor bewoners
- Kosten + redelijke rendement
- Bepalen WACC warmtenetten

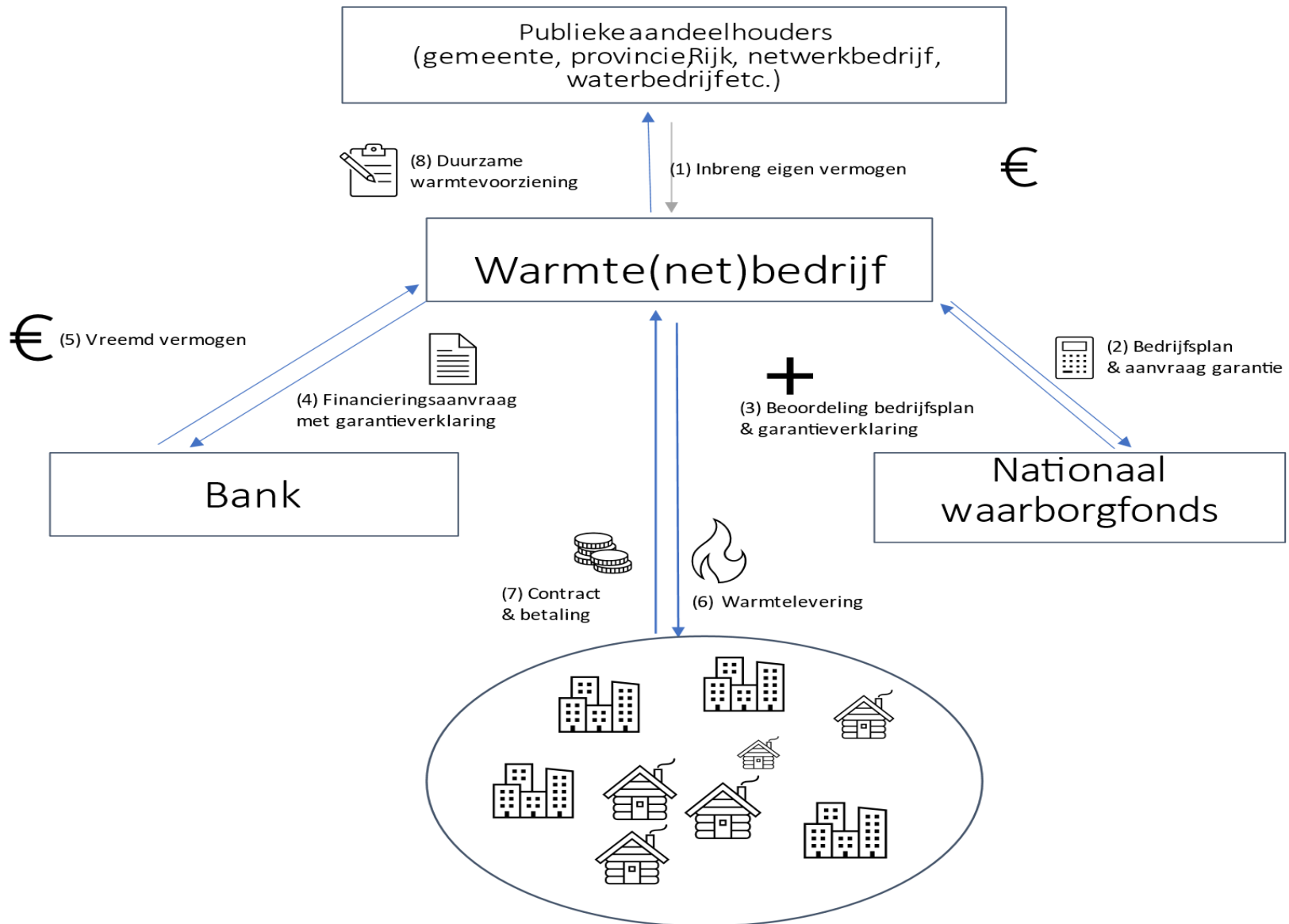

Impuls aan publieke realisatiekracht

- Minder Eigen Vermogen nodig
- Langere investeringshorizon mogelijk
- Fors lagere kapitaalkosten zijn door te vertalen naar lagere tarieven
- Lagere tarieven reduceren risico's investeringen in warmtenetten
- Werkwijze waarborgfonds ordent bedrijfsvoering warmtenetbedrijven

Maar: transitieperiode waarbij we in Nederland ervaring moeten opdoen en soms toch nog tegenvallers zijn ervaren

Verdieping Financiering uitbreiding energiecapaciteit van energienetwerkbedrijven

Uitgangspunt is een gereguleerde (ACM) vergoeding waarin:

- De kosten terugverdiend worden
- Een redelijk rendement op het vermogen gemaakt wordt.

Dit totale rendement heet de WACC (Weighted Average Cost of Capital)

Energietransitie zal netbeheerkosten fors doen toenemen (en daarmee ook de consumententarieven)

Gestegen rente gaat hier ook een aanzienlijke rol in spelen

Zonder additionele kapitaal Wat is het wettelijke rendement op het eigen vermogen van een netwerkbedrijf en ligt dat hoger of lager dan de lening

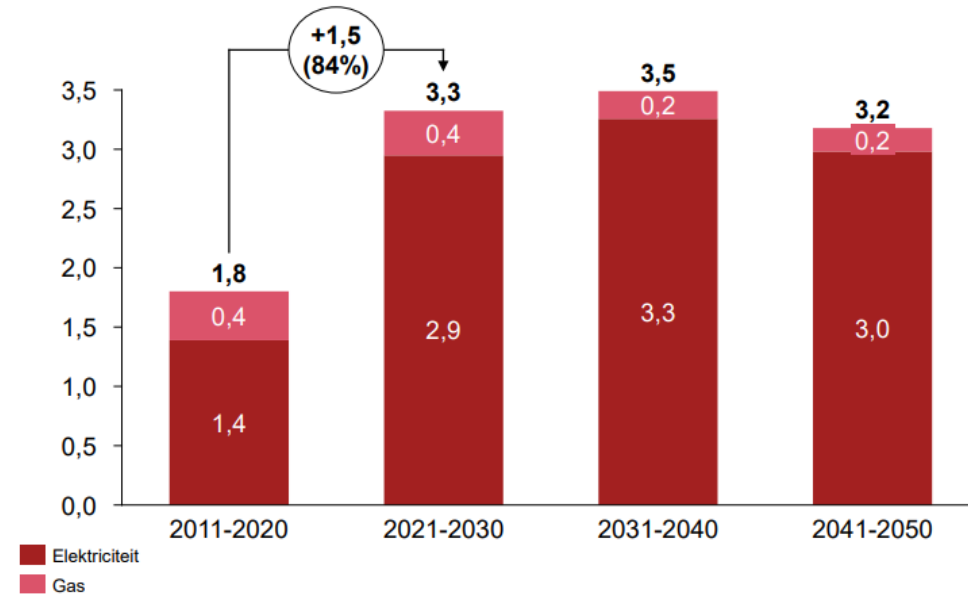
Zeer hoge investeringen, met name voor elektriciteit

Investerings in de sector zullen op korte termijn bijna verdubbelen

Investerings elektriciteits- & gasector (RNB's en TenneT)

Gemiddelde netto capex per jaar 2011-2050¹

Reëel (pp 2020) in miljard euro

Strategy& PwC

1) Netto getallen zijn investeringen minus klantbijdragen, exclusief prijseffect, exclusief meters, exclusief GTS
Bron: Lander, Enexis, Stedin, TenneT, PwC analyse

Observaties investeringsopgave

- Investerings zullen de komende 10 jaar significant hoger liggen als gevolg van de energietransitie. Deze verhoging van investeringen is gedurende de laatste jaren reeds ingezet
- De grootste vier netbeheerders (TenneT, Enexis, Alliander en Stedin) gaan per jaar gezamenlijk €1,5mld extra investeren. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van het huidige investeringsniveau
- Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door investeringen in het elektriciteitsnet, waaronder het Net op Zee voor het aansluiten van offshore windparken, terwijl investeringen in het gasnet relatief constant blijven
- Op lange termijn (na 2030) neemt de onzekerheid toe, onder meer doordat plannen ten aanzien van verdere ontwikkeling van Wind op Zee nog niet zijn gedefinieerd en dit mede afhankelijk is van politieke keuzes die moeten worden gemaakt ten aanzien van verdere verduurzaming, als ook de ontwikkeling van nieuwe technologieën
- De verwachting is echter niet dat investeringen significant zullen dalen, omdat de energietransitie na 2030 nog niet is afgerond. Ook na 2030 zal er volop in het net moeten worden geïnvesteerd, omdat de aangesloten capaciteit op het elektriciteitsnet zal verdubbelen. Voor het gasnet zijn potentiële investeringen nodig in alternatieve aanwending (bijv. waterstof of groen gas)

Kredietkwaliteit energienetwerkbedrijven onder druk

- PWC: zonder additionele kapitaalstortingen komt de kredietwaardigheid van de sector onder druk te staan richting 2025
- In de WACC zitten elementen die met vertraging doorrekening in de vergoeding. Bij snel stijgende investeringen levert dit een 'gat' in de inkomsten op. → dit draagt bij aan de vraag naar additioneel eigen vermogen
- Pas in 2050 zullen de investeringen afnemen en zullen alle investeringen volledig in het tarief verwerkt zitten.

Financieringsoplossingen

- 1. Bijstorten Eigen Vermogen (inclusief TenneT ca. EUR 40 mrd)
- 2. Vertraagde elementen uit de WACC bepaling halen waardoor inkomsten naar voren gehaald kunnen worden
- 3. Verlagen investeringsuitgaven door slimmer te investeren en beter samen te werken met de RES-en

Waarschijnlijk is een combinatie van alle drie noodzakelijk

Bijstorten Eigen Vermogen

- Bestaande aandeelhouders
- Nieuwe aandeelhouders
- Ministerie van Financiën

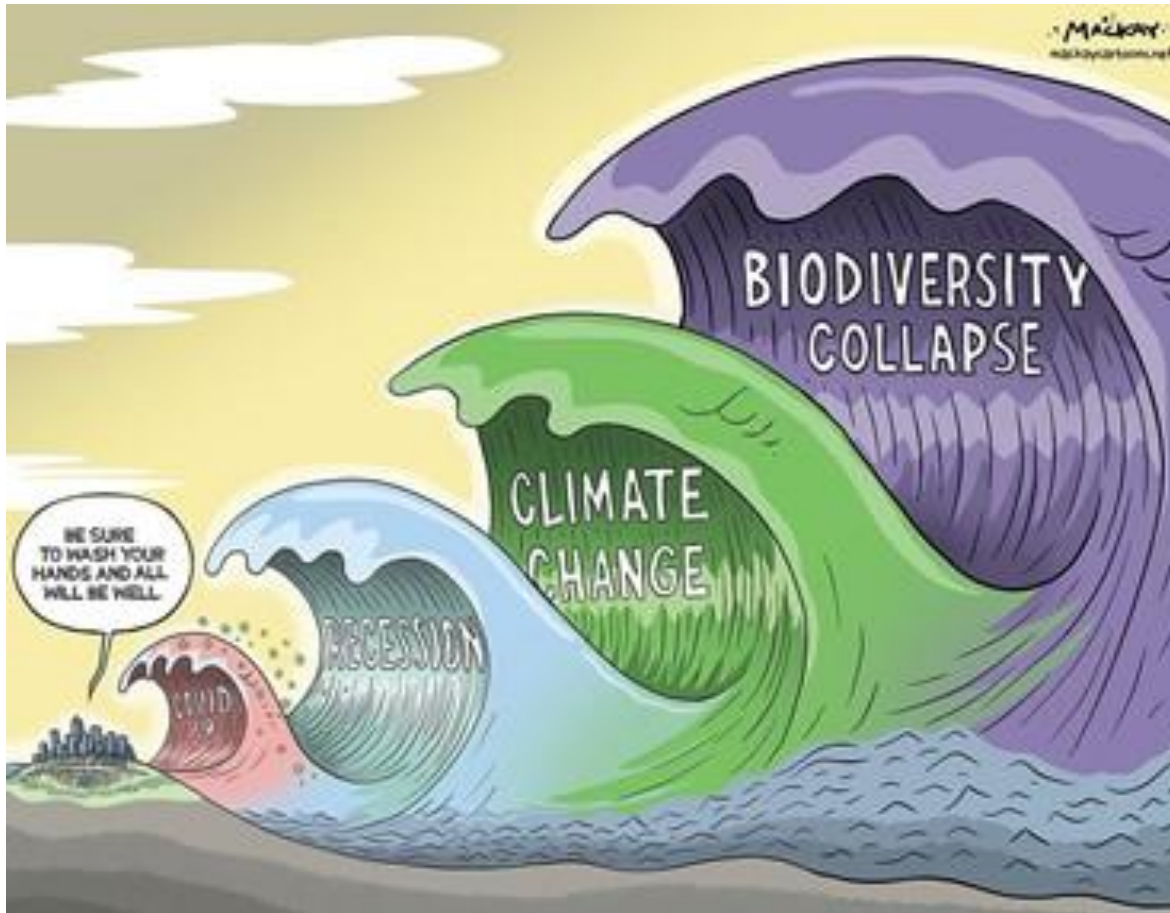
Wel of niet investeren als gemeente?

- In principe worden alle kosten vergoed op basis van markttrente en een vergoeding voor het eigen vermogen (met vertraging)
- Deze markttrente ligt per definitie hoger dan het tarief dat gemeenten zelf betalen (s-plichtig vs s-vrij)
- Het verwachte rendement op investeringen van een gemeente is hierdoor in theorie dus positief.
- Maar... Wel een lange horizon. Bereidheid en mogelijkheid tot uitkering dividend zal per netbeheerder verschillen.

Gemeenten kunnen een lening aantrekken tegen het solvabiliteitsvrije tarief en als eigen vermogensstorting inbrengen in de netbeheerder.

Alternatief kan zijn om de netbeheerder achtergestelde leningen te laten aantrekken met garantie van de aandeelhouders.

Vragen - discussie

→ Later nog vragen? Mail michiel.ellens@bngbank.nl

3. Scope 1, 2 en 3

- **Scope 1** emissies: directe emissies van broeikasgassen van een onderneming
- **Scope 2** emissies: indirecte emissies afkomstig van ingekochte energie
- **Scope 3** emissies: directe gevolg van de activiteiten van een onderneming, maar bevinden zich buiten haar directe controle. Voor banken behoren hierbij ook de emissies toe die toe te rekenen zijn aan de kredietportefeuille

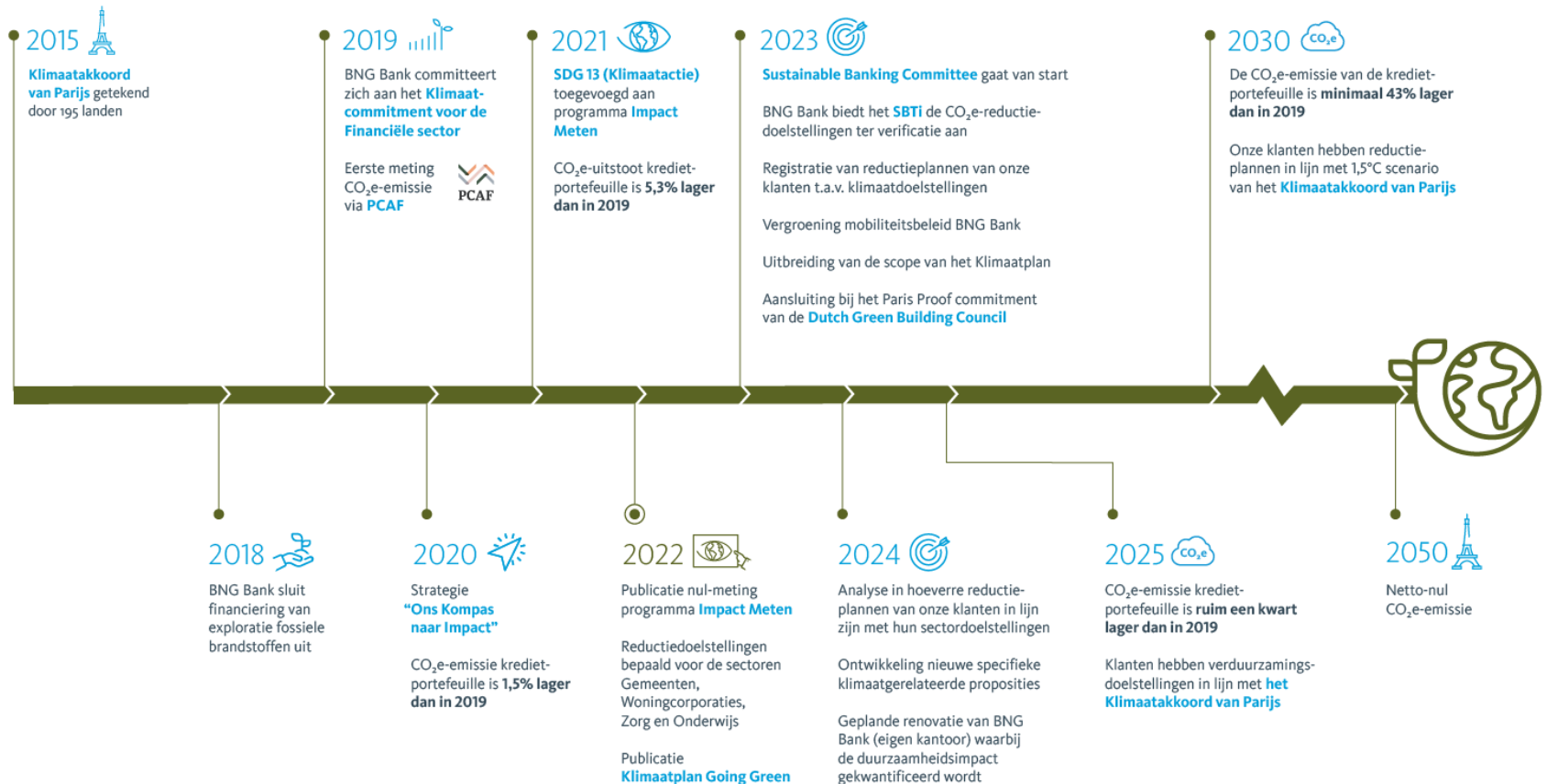

4. CO₂e-uitstoot

Kyoto Gases (IPCC 2007)

Greenhouse Gas	Global Warming Potential (GWP)
Carbon dioxide (CO ₂)	1
Methane (CH ₄)	25
Nitrous oxide (N ₂ O)	298
Hydrofluorocarbons (HFCs)	124 – 14,800
Perfluorocarbons (PFCs)	7,390 – 12,200
Sulfur hexafluoride (SF ₆)	22,800
Nitrogen trifluoride (NF ₃)	17,200

Wat betekent dit voor BNG Bank en onze klanten

4. Sectoral Decarbonisation Approach (SDA)

- Wetenschappelijke methode voor het vaststellen van reductiepaden naar netto-nul in lijn met Parijs
- Verdeelt het wereldwijde koolstofbudget over landen, sectoren en door de tijd heen
- Koolstofbudget: de maximale hoeveelheid extra CO₂ die de mens nog mag toevoegen gegeven het 1,5C-scenario

SDA:

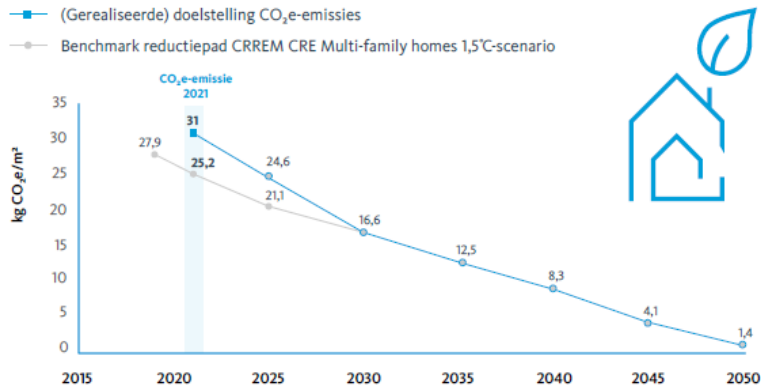
- Werkt met fysieke intensiteitseenheden (bv. kg CO₂e/m², kg CO₂e/kWh, kg CO₂e/ton cement)
- Moet dus een relatieve meeteenheid zijn
- BNG Bank financiert veel vastgoed -> kg CO₂e/m²

5. CRREM Reductiepaden

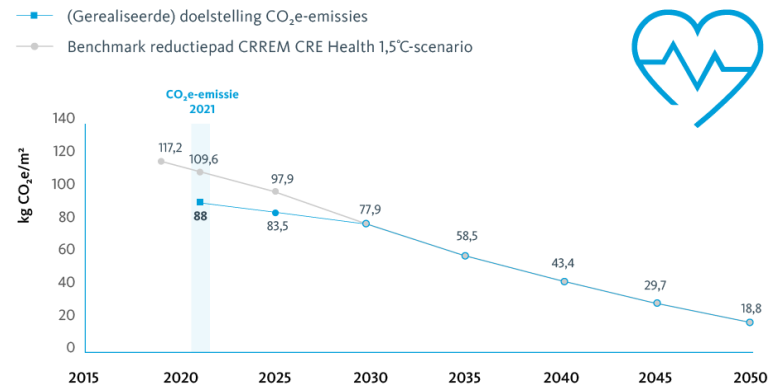
- CRREM = Carbon Risk Real Estate Monitor
- Reductiepaden voor EU-landen (en UK) voor verschillende type vastgoed.
- Zowel voor 2°C-scenario als 1,5°C-scenario.
- Uitgedrukt in CO₂e per m².

- BNG Bank heeft gekozen voor de 1,5°C-scenario reductiepaden.
- BNG Bank wil niet ambitieuzer zijn dan deze reductiepaden, omdat we niet op de stoel van onze klanten willen gaan zitten om te bepalen wat belangrijker is.

Emissiereductiepaden

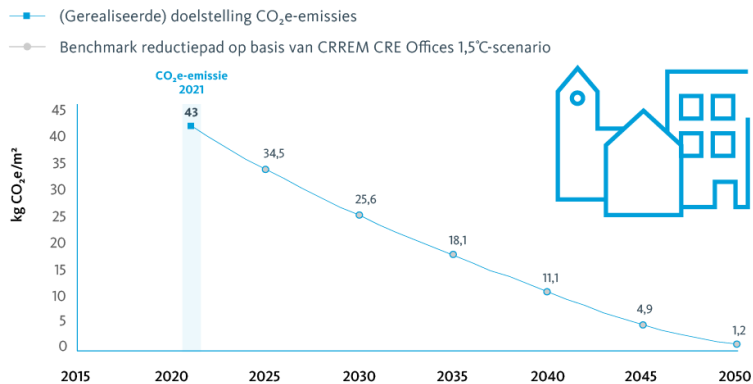
Figuur 8: Emissiereductiepad voor woningcorporaties (in kg CO₂e/m²)

Emissiereductiepad voor zorg (in kg CO₂e/m²)

Emissiereductiepad voor gemeenten (in kg CO₂e/m²)

Emissiereductiepad voor onderwijs (in kg CO₂e/m²)

